

دهه فجر

ایران در مسیر تحولات انقلاب

سال ۱۳۵۷ را می توان سال سرنوشت ساز در تاریخ ایران دانست. در این سال اعتراض ها و قیام های پانزده ساله مردم مسلمان ایران به رهبری امام خمینی (ره)، علیه رژیم ستم شاهی به لحظات پایانی و پیروزی خود می رسید. مردم سراسر ایران با رهبری واحد حضرت امام (ره) توانستند انقلاب شکوهمند اسلامی را در ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷ به ثمر برسانند. در تقویم رسمی جمهوری اسلامی ایران، روزهای ۱۲ تا ۲۲ بهمن، که مصادف با بازگشت بنیانگذار کبیر انقلاب اسلامی ایران، امام خمینی (ره)، بعد از پانزده سال تبعید به ایران و انقراض سلطنت پهلوی در ۲۲ بهمن ماه می باشد دهه فجر نامگذاری شده است.

هرچند نارضایتی مردم و جامعه از رژیم ستمشاهی از سال ۱۳۴۲ کلید خورد ولی اوج اعتراضات و مبارزات مردمی در سال های ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷ در سراسر ایران بود. به دنبال انتشار مقاله «ایران و استعمار سرخ و سیاه» با امضای مستعار احمد رشیدی مطلق در ۱۶ دی ماه سال ۵۶، نهضت امام خمینی (ره) و انقلاب مردم شتاب بیشتری گرفت. این مقاله که به تمجید از اصلاحات ارضی و انقلاب سفید شاه، مخالفت حزب توده و مالکان بزرگ پرداخته بود سعی کرد تا در نهایت امام خمینی(ره) را مورد اهانت قرار دهد. اولین واکنش اعتراضی به این مقاله توهین آمیز توسط مردم قم صورت گرفت. با انتشار این مقاله توهین آمیز مردم قم، کامیون توزیع روزنامه اطلاعات در قم و اصفهان را در دروازه ورودی قم مورد هجوم قرار داده و کامیون را به همراه روزنامه ها به آتش کشیدند. سپس فردای آن روز طلاب حوزه علیمه کلاس های درس را تعطیل کرده و در مسجد اعظم دست به تجمع زدند.

اما اعتراض اصلی دو روز بعد از انتشار مقاله یعنی در ۱۹ دی ماه ۱۳۵۶ اتفاق افتاد. مردم در این روز با سردادن شعارهای تند علیه دولت، اقدام به آتش کشیدن نمایندگی روزنامه اطلاعات و دفتر حزب رستاخیز کردند. این حرکت مردمی به خشونت کشیده شد و تعدادی از مردم قم به شهادت رسیدند. رژیم شاهنشاهی نیز برای جلوگیری از اعتراض مردم، اقدام به تبعید تعدادی از شاگردان امام به شهر های دیگر نمود. ولی این اقدام رژیم باعث نشد موج انقلاب فرو نشیند. این بار در روز عزاداری چهلمین روز شهدای قم در ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ مردم تبریز قیام کردند و تقریبا کنترل شهر تبریز را به دست گرفتند. مردم تبریز خشم خود را با آتش کشیدن سینماها، مشروب فروشی ها و دفتر حزب رستاخیز نشان دادند. اما رژیم ستمشاهی نیز آرام ننشست و برای جلوگیری از پیشروی اعتراض ها، با کمک ارتش و تانک ها به اجتماعات مردم حمله کرده و ده ها نفر را به شهادت رساندند.

چهل روز بعد یعنی در گرامیداشت چهلمین روز شهدای تبریز در روزهای نهم و دهم فروردین، اتفاقی مشابه در یزد به وقوع پیوست و بعد از این رویدادها بود که اعتراضات به صورت عمومی در تمامی شهرهای کشور گسترش

یافت. بعد از وقوع این وقایع مردم خواهان آزادی زندانیان سیاسی و بازگشت رهبر کبیر انقلاب اسلامی به ایران شدند.

با فرا رسیدن سالروز ۱۵ خرداد مردم سراسر کشور اعتصاب و تعطیلی سراسری اعلام کردند. در ۲۱ مرداد ۵۷ در اصفهان درگیری خونینی بین مردم و حکومت پیش آمد که منجر به اعلام حکومت نظامی در این شهر شد. در ۲۸ مرداد ۱۳۵۷، حکومت پهلوی با اجرای طرح آتش زدن سینما رکس آبادان، اقدام به تبلیغ علیه انقلابیون کرد و مردم انقلابی را مسئول این فاجعه معرفی کرد. اما این دروغ هم نتوانست چهره انقلاب را مخدوش کند و مردم بیش از پیش وارد میدان مبارزه شدند. در آتش سوزی سینما که به عمد از سوی رژیم رخ داد حدود ۷۰۰ نفر به دلیل قفل بودن درهای خروجی سینما، تاخیر در خبر دادن به آتش نشانی، نبود آب در شیرهای آتش نشانی، در آتش سوختند. در پی این جنایت و رسوایی میلیون ها نفر از مردم ایران در دوم شهریور ۵۷، مصادف با ۲۱ رمضان، در سراسر ایران با مردم تهران همراه شدند و دست به اعتراض گسترده ایی زدند. اعتراض ها همچنان ادامه داشت تا این که وقایع ۱۷ شهریور یا جمعه سیاه در میدان ژاله رقم خورد. این واقعه نیز یکی دیگر از مبارزه های خونین مردم در این سال است. حضرت امام (ره) در فردای این فاجعه با مردم انقلابی چنین همدردی کرد: «ای کاش خمینی در میان شما بود و در کنار شما در جبهه دفاع برای خدای تعالی کشته می شد».

گسترش اعتراض ها و مبارزات مردم انقلابی در سراسر کشور و ناکامی حکومت شاهنشاهی در سرکوب اعتراض ها باعث شد، حکومت عراق به دستور رژیم ایران منزل امام در نجف را محاصره کرده و اجازه خروج و ورود به کسی را ندهند. البته این اقدام عراق نیز با خشم گسترده مسلمانان در ایران، عراق و کشورهای دیگر مواجه شد. وقتی این اقدام نتیجه ایی جز اعتراض عمومی را به دنبال نداشت. دولت های ایران و عراق تصمیم به تبعید امام از عراق گرفتند. به دنبال این تصمیم، امام خمینی (ره) در روز ۱۲ مهر ابتدا نجف را به مقصد کویت ترک گفتند، اما دولت کویت با هماهنگی رژیم ایران، از ورود امام به این کشور جلوگیری کرد. بنابراین امام (ره) پس از مشورت با فرزند شان، حجت الاسلام حاج سید احمد خمینی، پاریس را به عنوان محل اقامت خود برگزیدند. امام روز ۱۴ مهرماه ۱۳۵۷ وارد پاریس شد و دو روز بعد در منزل یکی از ایرانیان مقیم در نوفل لوشاتو در نزدیکی پاریس مستقر شدند. با استقرار امام در نوفل لوشاتو، تحولات انقلاب با شتاب زیاد به گوش جهانیان رسید و ارتباط مردم با رهبر انقلاب بهتر و راحت تر شد. در این میان راهکارها و سرکوب های رژیم شاهنشاهی نیز نه تنها باعث فرو نشستن اعتراض ها نمی شد بلکه راه را برای پیروزی انقلاب اسلامی با محوریت رهبری واحد امام خمینی (ره) هموار می کرد.

از آخرین اقدامات شاه برای جلوگیری از فروپاشی رژیم سلطنتی خودکامه تشکیل «شورای سلطنت» بود. براساس تصمیم این شورا، شاه در ۲۶ دی ماه به بهانه معالجه به مقصد مصر از کشور خارج شد. با فرار شاه، شورا انقلاب اسلامی به دستور حضرت امام شکل گرفت و بازگشت امام به ایران جدی شد. امام (ره) نیز پس از خروج شاه در پیامی کوتاه خطاب به خبرگزاری های جهان اظهار داشت: «خروج شاه از ایران، اولین مرحله پایان یافتن سلطه جنایت بار پنجاه ساله رژیم پهلوی می باشد که به دنبال مبارزات قهرمانانه ملت ایران صورت گرفته است. من این پیروزی را به ملت تبریک می گویم.» همچنین ایشان اعلام کرد که در اولین فرصت به ایران باز می گردند».

همین پیام امام باعث ترس سردمداران رژیم پهلوی از شدت تظاهرات و مبارزات شد و از طرفی آنان مطمئن

بودند با ورود امام به کشور، قدرت آن‌ها درهم خواهد شکست و سلطنت پهلوی برچیده خواهد شد. به همین منظور دولت بختیار از ورود امام به ایران با هر ترفندی جلوگیری می‌کرد. یکی از اقدامات بختیار برای جلوگیری از ورود امام خمینی بستن فرودگاه مهرآباد بود.

با انتشار خبر بسته شدن فرودگاه امام و ممانعت دولت بختیار از ورود امام به کشور، مردم دست به تظاهرات و راهپیمایی گسترده زدند. جمعیت زیادی از مردم به فرودگاه رفتند و روحانیون مبارز سراسر کشور که برای استقبال از امام آمده بودند در مسجد دانشگاه تحصن کردند و اعلام داشتند تا بازگشت امام به کشور به تحصن خود ادامه خواهند داد. سپس مردم و دانشجویان نیز به این تحصن پیوستند.

سرانجام با بالا گرفتن اعتراض‌ها، تحصن و تظاهرات خونین مردم برای بسته شدن فرودگاه‌ها، دولت بختیار از اقدام خود عقب نشینی کرد و بختیار در نهم بهمن ماه اعلام کرد فرودگاه مهرآباد باز خواهد شد و از هیچ ممانعتی برای ورود امام به کشور وجود ندارد. سپس در ۱۰ بهمن هیات دولت اعلام کرد که ورود هواپیمای حامل امام به فرودگاه مهرآباد تهران بدون اشکال است. در پی انتشار این خبر، کمیته استقبال از امام در پیامی اعلام کرد که امام خمینی (رحمه الله) در ساعت نه صبح پنج شنبه ۱۲ بهمن در تهران خواهد بود. تحولات انقلاب در ۱۲ بهمن تا ۲۲ بهمن ماه ۱۳۵۷

۱۲ بهمن ۱۳۵۷، بازگشت امام خمینی (ره) به میهن اسلامی و آغاز دهه فجر

امام خمینی (ره)، ساعت ۳:۳۰ به وقت تهران، نوفل لوشاتو را به مقصد ایران ترک کرد و بالاخره پس از ۱۵ سال دوری از وطن هواپیمای حامل امام، روز ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ حوالی ساعت ۹ صبح در فرودگاه مهرآباد به زمین نشست. براساس اسناد موجود در این روز فرخنده، بزرگ‌ترین استقبال مردمی در تهران برگزار شده و جمعیت استقبال کننده از امام که در فاصله فرودگاه تا بهشت زهرا ۳۳ کیلومتر بود بین ۴ تا ۸ میلیون نفر تخمین زده شده است.

حضرت امام پس از ورود به سالن فرودگاه در پاسخ به استقبال باشکوه مردم طی بیاناتی گفتند: «من از عواطف طبقات مختلف ملت تشکر می‌کنم. عواطف ملت ایران به دوش من بارگرانی است که نمی‌توانم جبران کنم.» وی پس از دعوت همگان به وحدت کلمه و ادامه مبارزه تا پیروزی نهایی و قطع کامل ریشه‌های فساد، عازم بهشت زهرا شدند. ایشان در میان استقبال گسترده مردم تهران در ساعت یک بعداز ظهر وارد قطعه ۱۷ آرامگاه شهدای انقلاب شدند و سخنرانی تاریخی خود را ایراد فرمودند.

دو روز پس از ورود امام به ایران، یعنی روز شنبه ۱۴ بهمن با حضور حدود ۳۰۰ خبرنگار ایرانی و خارجی در محل مدرسه علوی مصاحبه مطبوعاتی برگزار شد که در ابتدا خلاصه‌ای از نظرات بنیانگذار انقلاب اسلامی خوانده شد. سپس خبرنگاران شروع به پرسش کردند. در این نشست مطبوعاتی امام خمینی (ره) پاسخ‌هایی اظهار داشتند و در پاسخ به تهدیدهای دولت و فرمانداری نظامی ابراز داشتند: «کاری نکنند که مردم را به جهاد دعوت کنم، اگر موقع جهاد شد می‌توانیم اسلحه تهیه کنیم. دولت را بزودی معرفی خواهیم کرد. اعضای شورای انقلاب تعیین شده‌اند. از ارتش می‌خواهم هرچه زودتر به ما متصل شود. ارتشیان فرزندان ما هستند، ما به آنها محبت داریم باید به دامن ملت بیایند. قانون اساسی که تدوین شده به آرا عمومی گذاشته می‌شود تمام اتباع خارجی بطور آزاد در ایران زندگی خواهند کرد.»

صبح روز ۱۶ بهمن ۱۳۵۷ در سالن مدرسه علوی حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی در حضور امام خمینی (ره)

و نزدیکان امام و در اجتماع ده ها خبرنگار خارجی و داخلی و گروه های مختلف مردمی حکم نخست وزیری مهندس بازرگان را قرائت کرد. امام نیز بعد از تعیین بازرگان به عنوان رییس دولت موقت اظهار کردند که: «از طریق مطبوعات و تظاهرات آرام، ملت درباره ی دولت بازرگان باید نظر بدهند.» قرار شد پنجشنبه نوزدهم بهمن ماه برای تایید دولت بازرگان راهپیمایی گسترده ای در سراسر ایران برپا شود. در واقع امام در حکم نخست وزیری بازرگان، وی را موظف به انجام رفراندوم تغییر نظام به جمهوری اسلامی، تشکیل مجلس مؤسسان (خبرگان) برای تصویب قانون اساسی، برگزاری انتخابات مجلس شورا طبق قانون اساسی جدید و انتخاب هیأت وزیران بدون در نظر گرفتن روابط حزبی کردند. در متن حکم آمده است: بنا به پیشنهاد شورای انقلاب، بر حسب حق شرعی و قانونی ناشی از آرا اکثریت قاطع قریب به اتفاق ملت ایران که طی اجتماعات عظیم نسبت به رهبری جنبش ابراز شده است، جنابعالی را مأمور تشکیل دولت موقت می نمایم.

در روز ۱۷ بهمن، تظاهراتی با هدف حمایت از دولت بازرگان و مخالفت با بختیار در تمام کشور برپا شد. در مقابل هواپیماهای نظامی دست به پروازی بی سابقه در آسمان تهران زدند و نیروهای نظامی کنترل تمامی راه هایی منتهی به میدان بهارستان و مجلس را در اختیار خود درآوردند. بختیار که هنوز در صدد اثبات وعده هایش مبنی بر همکاری با حضرت امام و قبول وزرای انتخابی از جانب امام در یک دولت ملی بود، در مجلس حضور یافت و نمایندگان مجلس نیز در حضور او طرح های انحلال ساواک و دستگیری نخست وزیران و وزیران سال ۱۳۴۲ تا آن سال را که متهم به سو استفاده از قدرت بودند را تصویب کردند.

افسران جوان در مراسم فارغ التحصیلی دانشکده افسری از ادای سوگند وفاداری به شاه معاف شدند و به خداوند، قرآن و میهن سوگند سربازی خوردند. در این روز، ژنرال هایزر فرستاده ویژه ی آمریکا که مأموریت داشت ارتش را یکپارچه و حامی دولت نگهداشته و در صورت لزوم طرح یک کودتا علیه انقلاب را به انجام برساند، بدون هیچ گونه نتیجه گیری از فعالیت های خود، ایران را ترک کرد.

راهپیمایی ها همچنان ادامه داشت و میلیون ها نفر در این راهپیمایی ها شرکت می کردند. ۱۰ صبح ۱۹ بهمن، صدها تن از پرسنل نظامی نیروی هوایی و زمینی ارتش با لباس و یونیفرم نظامی خود در مدرسه رفاه حضور پیدا کرده و با حضرت امام دیدار کردند. در این دیدار که همافران نیز همپای همه نیروهای نظامی شرکت داشتند مراسم بیعت با امام را به صورت رژه نظامی انجام دادند.

هرچه به ۲۲ بهمن نزدیک تر می شد دامنه اعتراض ها و همکاری نظامیان گسترده تر می شد. در ۲۱ بهمن، اسلحه خانه نیروی هوایی به روی مردم گشوده شد. در نقاط مختلف تهران به ویژه در خیابان های فرح آباد، ژاله، تهران نو، میدان ژاله یا شهدا، میدان شهباز، خیابان شهناز، میدان خراسان، اطراف پادگان نیروی هوایی در فرح آباد قصر فیروزه سنگر بندی شد. تیپ زرهی قزوین که برای حمایت از نیروهای حکومت نظامی وارد شهر شده بود در خیابان سپه مورد حمله مردم قرار گرفت. مردم توانسته بودند با سلاح های ابتدایی خود که بیشتر کوکتل مولوتف بود چندین تانک حکومت را از کار بیندازند. در این روز حکومت نظامی قصد عملی کردن کودتا را داشت که باز با پیام امام (ره) این کودتا خنثی شد. در بخش از پیام امام آمده بود: «اعلامیه امروز حکومت نظامی خدعه و خلاف شرع است، مردم به هیچ وجه به آن اعتنا نکنند، برادران و خواهران عزیزم، هراسی به خود راه ندهید که به خواست خداوند تعالی، حق پیروز است.»

پس از انتشار این پیام، مردم با فریاد از هم می خواستند توطئه کودتا را خنثی کنند تا جلوی تکرار کودتای ۲۸ مرداد گرفته شود. بالاخره مردم ایران تا صبح ۲۲ بهمن بیدار ماندند و احتمال کودتا نیز از بین رفت. با فرا

رسیدن صبح، نیروی دریایی نیز به نیروی هوایی پیوست و تنها نیروی زمینی که تعدادی از سربازانش به مردم ملحق شده بودند و هوانیروز که هر لحظه ضعیف تر می شد در خدمت حکومت باقی ماند.

۲۲ بهمن ۱۳۵۷، پیروزی خون بر شمشیر

صبح ۲۲ بهمن سال ۱۳۵۷، فرماندهان ارتش در جلسه شورای عالی ارتش در ستاد کل تصمیم به اعلام بی طرفی ارتش گرفتند. سپس ساعت ۱ بعدازظهر اعلامیه ارتش مبنی بر بی طرفی از رادیو پخش شد. شورای عالی ارتش در این اعلامیه از سربازان خواست تا به پادگان ها بازگردند. امام خمینی نیز در پیامی خطاب به ملت ایران از آنان خواست در عین هوشیاری و مراقبت و آمادگی برای در هم کوبیدن هر نوع حمله تازه از سوی ارتش، از حمله، آزار و درگیری با آن ها در پادگان ها خودداری شود. در این روز نمایندگان مجلس شورای ملی به سفارش جواد سعید، رئیس مجلس به طور دسته جمعی استعفا دادند.

مراکز حساس دولتی و حکومتی، یکی پس از دیگری به تصرف مردم انقلاب ها در می آمد. رادیو تهران که از ساعت ۱۱ ظهر ۲۲ بهمن در محاصره نیروهای مردمی بود در ساعت ۲ بعدازظهر به دست مردم انقلابی افتاد و اولین پیامی چنین پخش شد: «توجه فرمایید، توجه فرمایید. اینجا تهران صدای راستین ملت ایران، صدای انقلاب است.»

پادگان عشرت آباد نیز که از صبح در محاصره مردم بود نزدیک ظهر در اختیار مردم انقلابی قرار گرفت. پس از سقوط پادگان عشرت آباد، پادگان های حشمتیه، عباس آباد، جی، مهرآباد، باغشاه و دبیرستان نظام به تصرف مردم درآمد.

امام خمینی در ساعت ۵:۴۵ طی پیامی که از رادیو پخش شد مردم را از انجام اعمال غیرقانونی منع کرد. بعدازظهر این روز بزرگ، سپهبد رحیمی، فرماندار نظامی تهران و معاونش اولین کسانی بودند که توسط مردم دستگیر شدند و به مدرسه رفاه آورده شدند. پس از سقوط پادگان جمشیدیه در ساعت ۷ بعدازظهر نیک پی، منصور روحانی و نصیری، رییس سازمان اطلاعات و امنیت کشور یعنی ساواک توسط مردم دستگیر شدند. با پایان یافتن روز ۲۲ بهمن پیروزی انقلاب اسلامی قطعی شد و تمام پادگان های ارتش، شهربانی، ژاندارمری، کلانتری ها و مراکز فرهنگی و سیاسی دولتی یا به تصرف مردم درآمدند و یا اعلام همبستگی کردند. بدین ترتیب انقلاب اسلامی ایران در پی سال ها جهاد و شهادت بالاخره در پایان روز بیست و دوم بهمن ۱۳۵۷ با رهبری، حضرت امام خمینی (ره)، بنیانگذار و معمار کبیر انقلاب اسلامی به پیروزی رسید.

متن پیام امام خمینی (ره) در روز ۲۲ بهمن ۵۷

بسم الله الرحمن الرحيم

ملت مسلمان و قهرمان و مبارز ایران! در این لحظه حساس که به لطف خداوند تعالی مبارزات قهرمانانه شما سدهای استبداد و استعمار را یکی پس از دیگری می شکنند و انقلاب اسلامی شما شکوفه ها و میوه های خود را آشکار می سازد، لازم می دانم ضمن اظهار تشکر و قدردانی از یک یک شما برادران و خواهران چند نکته را یادآوری نمایم:

شما در جریان مبارزات گذشته رشد اسلامی و انقلابی خود را آشکار کرده اید و اکنون بیش از پیش لازم است که این رشد را به جهانیان نشان دهید تا جهانیان بدانند مردم مسلمان ایران می توانند بدون قیومت این و آن، راه سعادت خود را انتخاب نمایند.

لهذا از شما می خواهیم که اولاً مانع آشوب و هرج و مرج بشوید و نگذارید آشوبگران مغرض به عملیاتی از قبیل غارت، آتش سوزی، مجازات متهمان و از بین بردن آثار علمی و فنی و صنعتی و هنری و اتلاف اموال عمومی و خصوصی دست بزنند. دشمن برای خراب کردن چهره نهضت از طریق نفوذ دادن افراد مفسد و مغرض در میان توده مسلمان دست به چنین کارها می زنند تا نهضت ما را ارتجاعی و وحشیانه قلمداد نمایند. من اکیدا اعلام می کنم که هر کس دست به چنین عملیاتی بزند از جامعه انقلابی ملت مطرود و در پیشگاه خداوند متعال مسئل است.

ثانیا توجه داشته باشید که انقلاب ما از نظر پیروزی بر دشمن هنوز به پایان نرسیده است. دشمن از انواع وسایل و دسائس بهره مند است و توطئه ها در کمین ماست. تنها هوشیاری و انضباط انقلابی و اطاعت از فرمانهای رهبری و دولت موقت اسلامی است که همه توطئه ها را نقش بر آب می سازد.

ثالثا افرادی از دشمن که به عنوان اسیر در اختیار شما قرار می گیرند هرگز مورد خشونت و آزار قرار ندهید. همچنان که سنت اسلامی است به اسیران محبت و مهربانی کنید و البته دولت اسلامی به موقع آنها را محاکمه و عدالت را در مورد آنها اجرا خواهد کرد.

از همه شما برادران و خواهران عزیزم می خواهیم که با دولت موقت انقلابی اسلامی که وارث یک سلسله خرابی های دولتهای فاسد گذشته است همکاری نمائید تا به حول و قوه الهی هر چه زودتر با همکاری یکدیگر ایران اسلامی آباد و آزاد را مورد غبطه جهانیان بسازیم.

والسلام علیکم و رحمت الله و برکاته

روح الله الموسوی الخمینی ۵۷/۱۱/۲۲